

כבוד צרפתי

■ טל ביסמוט

74 שנה אחרי שניצל בעור שיניו מהשבי הגרמני, נפצע במלחמה וליווה בטנק את דה גול בכניסתו לפריז המשוחררת, פרעה צרפת את חובה לפנחס מוטוט, ממייסדי מושב ניר עציון, והעניקה לו את אות אביר הלגיון הצרפתי

צרפת, אנגליה, גרמניה, סקוטלנד, אלג'יר ומרוקו - נשמעים כמו מקומות נהדרים לטיול או למסע שורשים. כל הארצות הללו נשזרות בסיפור חייו של פנחס מוטוט, לאורך השנים; מאלג'יר ארץ ילדותו, דרך השירות בצבא הצרפתי במלחמה על שחרורן של צרפת ואנגליה מידי הגרמנים, הניצחון והעלייה ארצה, שירות בצבא "ל במלחמות ישראל, ועד למושב ניר עציון שבמעלה הכרמל, שהיה בין מקימיו ובו הוא מתגורר עד היום.

פנחס, בן 93, מקבל אותי בביתו הצנוע בסבר פנים יפות. על אף גילו וכבוד צעירי הוא מושך כיסא ומחווה בנצטלמוניות אירופאית שהכיסא עבורי את סיפורו המרתק הוא מספר במשפטים קצרים ומתומצתים, שמחביאים בתוכם סיפורים רבים וניסים גדולים, שהביאו אותו עד הלום. משה בן סעדי, חברו הטוב של פנחס, אותו הכיר מילדותו באלג'יר, הצטרף לשיחה, והשלים את התמונה בעזרת פיסות מידע נוספות, ותרגם מצרפתית את המיסמכים, התעודות והמדליות שנחו על השולחן. פנחס מציג בפני כפשות את המדליות, אך עיניו נוצצות מגאווה ומהרגשות: "את מדליה של לגיון הכבוד, לגיון דה-נר. יש מעטים בצרפת שקיבלו אותה, וזה האות הצבאי, הכי גבוה שאפשר לקבל. זה צלב המלחמה, שקיבלתי אחרי שברחתי מהשבי, וזה על שהשתייכתי לצבא הצרפתי, מדליה על כך שלחמתי. ויש את המדליה מצבא ארצות הברית", הוא נזכר. "הייתה לנו משימה שהייתה בלתי אפשרית. נהגתי בטנק בחושך בלילה, כשאף אחד לא חשב שנצליח לעבור, ועל זה קיבלנו אות מנשיא ארצות הברית. אין הרבה שקיבלו את זה".

הקולונל הצרפתי נשא נאום

לפני כחודש, ב-12 ביולי - יומיים לפני יום העצמאות הצרפתי - לבש מושב ניר עציון חג, נספחי השגרירות הצרפתית, בהם הקולונל ברונו קונסנטינו וסגניתו, הגיעו בכבודם ובצעצמם להעניק ללוחם האמיץ את אות אביר הלגיון הצרפתי. המשפחה תיכננה טקס מצומצם, צנוע, אבל בניר עציון החליטו להרים את הכפפה ולהיות שותפים לטקס, והזמינו את כל התושבים לאירוע גדול ומכובד. התושבים ובני המשפחה נרתמו לקשט בחגיגות את אולם 'נוף כרמל' בצבעי כחול-אדום-לבן - צבעי דגל צרפת, ובדגלי ישראל, כשברקע התנגנו ההימנון הצרפתי וההימנון הלאומי, התקווה. קולונל קונסנטינו נשא נאום ארוך, בו מנה את ציוני הדרך והנימוקים למתן המדליה, ואז העניק לפנחס בחגיגות את אות הכבוד.

Printed from Calameo.com
מחלצותי, ועל חליפתו מוצגות כל



פנחס מוטוט עונד את אותות הכבוד הצרפתיים



הקולונל קונסטנטינו מעניק לפנחס את אות לגיון הכבוד הצרפתי

שהם בכלל לא חיילים, ובטח אין להם שום מידע.

שמעו איך הנאצים מכינים להם גרדומים

בכל מהלך החקירה, איום התלייה ריחף מעל ראשם, כיוון שנחשבו פרטיזנים ודינם מוות. לפנות בוקר הם שמעו הלמות פטשים, ואת ההכנה של עמודי התלייה שלהם. "קראתי פעם אחר פעם קריאת שמע, ובראשי עברו כל בני המשפחה. השלמותי עם גורלי. אבל קרה לנו נס", נזכר פנחס. בזמן שהסוחר שלהם הסתלק לרגע מהחור, הצליחו מוטוט וחבורי לנשק להתגנב החוצה ולחמוק לג'יפ גרמני, תוך כדי התחזותם לחיילים גרמנים. לפני שיצא לקח אותו פנחס מעל השולחן אקדח ושתי חרבות, במידה ויצטרכו להתגונן מול הנאצים.

בדרך נס הצליחו השניים לעבור את השער ללא הפרעה, בתוך הג'יפ הגרמני, והתקברו לכוחות שלהם. מנגד ידעו שהצרפתים קיבלו הוראה לפוצץ כל רכב גרמני - ושחיהם בסכנה.

"אמרתי לחייל לעצור, עליתי על המנוע ואמרתי לו לנסוע לאט, תוך שאני עושה סימנים עם הידיים. החייל ששמר אמו, שלשבריי של שניה הוא החליט לא לירות. הגנרל שלנו ראה אותנו ושאל: 'איפה הייתם?' סיפרתי שהפרטיון הוביל אותנו למחנה הגרמני ונפצע והקצין שלנו נהרג. הזממנו לי אמבולנס. טופלתי בבית חולים בשטרסבורג, שם המליצו הרופאים להשאיר את הרסיסים ברבל. עד היום הם שם, ולא מפריעים לי".

סיפור הגבורה הזה העניק להם אות גבורה מהצבא הצרפתי, אך על אף ההערכה הרבה לפועלו, נתקל מוטוט שוב בשער ברייטמור למוזיאון הנירנברג ולהעזות אנטישמיות מצד חבריו לנשק

נזכר פנחס. "גנרל דה גול, ראש העיר של פריז וגנרל לוקלייר, הגיעו לשער הניצחון ורצו ללכת בשדרת השאנז אליזה ברגל. כדי להגן עליהם מהקהל,

האותות שקיבל במהלך חייו. מוקף בבני משפחתו, חבריו וחברי המשק, עמד וסיפר את סיפור הצלתו מהשבי הגרמני ואת סיפור החורב שלקח מידיהם רגע לפני שהצליח לברוח.

"אבא התרגש מאוד", מספרת נגה, בתו של פנחס. "הוא היה נראה במיטבו, ובקושי ישן בלילה מההתרגשות". בני המשפחה הודו בטקס לבני הזוג בן-סעיד, משה ואשתו סטלה, שלקחו אחריות ויוזמה, יצרו קשר עם השגרירות בארץ, קיימו שיחות רבות ושיגרו מכתבים לצרפת, על מנת שפנחס יקבל את האות. השניים גם עזרו לארגן את הטקס המכובד.

נהג בטנק שליווה את דה גול

השנה היא 1943. מוטוט בן ה-18 מתגייס לצבא הצרפתי, ומשרת כנהג טנק בצבאו של גנרל דה-גול, צבא הפרטיזנים שרצו להילחם בגרמנים מחוץ לגבולות המדינה ולשחרר את צרפת מידי הכובשים הגרמנים.

הוא הצטרף לצבאו של דה-גול שבסיסו שכן במרוקו. משם הפליגו במשך שבוע עד לאנגליה, והצטרפו



לאחר שחרור פריז מהנאצים היה מוטוט באחד מארבעת הטנקים שהובילו את דה גול בתהלוכת הניצחון

הגיעו ארבעה טנקים שנסעו לפניהם. אני הייתי אחד מנהגי הטנקים. הגרמנים שנוחרו התחילו לירות מגנות הבתים והחיילים שלנו תפסו אותם".

בהמשך המלחמה נכנסו הטנקים לעיר הגדולה שטרסבורג שבגבול צרפת-גרמניה, שגם היא נכבשה בידי הגרמנים. כשנכנסו לעומקה של העיר והתחילו לצבור נקודות, נקלע הטנק שלהם למארב. הקצין שלהם נהרג, מוטוט נפצע מרסיסים ברגלו, והוא וחיייל נוסף

לצבאות האמריקנים. שם, בעזרת תרגילי הסחה רבים, והכנה למבצע בסדר גודל חסר תקדים - הצליחו הצבאות המאוחדים להבריח את הגרמנים מחופיה של צרפת ולכבוש את נורמנדיה, במבצע ההיסטורי 'הפלישה לנורמנדי', שכלל מעל מאה וחמישים אלף חיילים של בעלות הברית ועשרות אלפי כלי טיס ושיט. המבצע מוכר כמבצע בעל הנחיתה הימית הגדולה בהיסטוריה, לא פחות.



הדבר הראשון שעשה פנחס כשנפל בשבי הנאצים היה להעלים את הדיסקית, שלא יידעו שהוא יהודי

נלקחו בשבי. הדבר הראשון שעשה היה להעלים את הדיסקית שהיתה עליו, שלא ידעו שהוא יהודי.

הגרמנים, שהופתעו מהפלישה הצרפתית, תיחקרו את החיילים במשך שעות, בניסיון להבין את מהלך הלחימה שלהם. אבל שני החיילים היתממו ואמרו שהם היו אחראים רק על ניקיון הטנקים,

פנחס נזכר כי בין גנרל לוקלייר הצרפתי וגנרל פטון האמריקאי התקיים כל הזמן ויכוח, מי ייכנס ראשון לפריז כדי לשחרר אותה. ערב אחד, ללא אישור והסכמה עם האמריקאים, פקד גנרל לוקלייר על כוחותיו להיכנס לפריז. "הורו לנו לשמור על שדרת השאנז אליזה, ולהשמיד כל רכב גרמני, ובמשך יומיים ניקינו את פריז מהגרמנים".



הטנק של פנחס נע ברחובות בפריז



פנחס מוטוט עם גיוסו לצבא של דה גול



הכנות לתהלוכת הניצחון בפריז

בחזרה את השלטון מידי הצרפתים, החליט פנחס לעלות לארץ, לפני פרוץ המהומות.

חצי שנה אחרי חתונתו עלה ארצה עם אשתו הטרייה יונה ז"ל, אותה הכיר בטלמסטן שבאלג'יר. יונה הייתה בחודש השישי להריונה ומשפחתה התנגדה נחרצות לנסיעה הארוכה והקשה, שארכה שבועה ימים באוניה, אך פנחס הבטיח לה שילכו לרופא הנשים הטוב ביותר בפריז. ואחרי שאישר שהיא תוכל לעמוד בנסיעה, הם עלו על הספינה והגיעו ארצה.

הזוג התיישב בקיבוץ שדה אליהו, אך כששמעו שכמה מיוצאי 'הצופים' מצרפת מתאגדים להקמת יישוב משלהם, הצטרף הזוג מוטוט אליהם. אחרי תקופת הכשרה, הם הצטרפו ליוצאי כפר עציון שבחרו להקים יחד עם גרעין הצופים את יישובם החדש ניר עציון במעלה הר הכרמל.

פנחס התגייס לצבא הגנה לישראל ושירת במלחמות ישראל: מלחמת סיני, ששת הימים ועוד. "אמרתי לאשתי: נלחמתי בשביל הצרפתים, ועכשיו אני רוצה לתרום למדינה", הוא מספר. "עשר שנים נחרום, ואם תהיי מרוצה נשאר, ואם לא נחזור לטלמסטן. אחרי עשר שנים אמרתי לה: 'יונה, עכשיו עשר שנים עברו, את רוצה לחזור למשפחה?' תגובתה הספונטאנית הייתה שלילית. אנחנו נשארים בארץ".

בארץ נולדו לזוג מוטוט שלוש בנות, והמשפחה התרחבה.

סיפורו של מוטוט הועלה על הכתב, הודות ליוזמה של אנשי המשק, שהושיבו אנשי עדות מול ותיקי המושב ורשמו את סיפוריהם, שאותם כינסו בספרונים קצרים המספרים את סיפוריהם המופלאים, שכיום, במציאות הישראלית, קשה להבינם.

"גדלנו על הסיפורים של אבא", אומרת נגה, אחת מבנותיו של פנחס. "ידענו אותם בעל פה, וגם הילדים למדו וביקשו מסבא לספר אותם שוב ושוב.

המנדט הבריטי שארץ ישראל, וגם הילדים שלנו יודעים - שיש להם סבא גיבור".

מהשבי הגרמני, העניק לנכדו דניאל כיום חתונתו, אותה הוא שומר בביתו צמוד לכספת. "כמה אירוני, שחבר גרמנית ממלחמת העולם השנייה, שומרת על פתחה של כספת, בה אקדח של חייל צה"ל המשרת בחיל האוויר", הוא מספר. גם את שאר חפצי הזיכרון השונים העניק פנחס העניק לנכדיו,

או מסביבתו. החייל שהיה איתו בטנק הגיע לבקר אותו בבית החולים והודה לו רבות על שהציל את חייהם. הוא סיפר לפנחס שהרס"ר אמר שאם הוא פנחס, לא היה מהעם היהודי, הוא היה מקבל אות גבורה גדול וחשוב יותר מזה שקיבלו.

"הייתי חייל לוחם מצויין וכולם

בזמן שהסוהר הנאצי יצא לרגע מהחדר, הצליחו מוטוט וחברו להתגנב החוצה ולחמוק לג'יפ גרמני, במסווה של חיילים גרמנים. כך ניצלו

וכך העביר הלאה לדורות הבאים את הסיפורים והמזכרות מנעוריו. במשך השנים שלח פנחס וחברו הטוב משה לרשויות צרפת בקשה לקבלת תואר האבירות של הלגיון הצרפתי, לו היה ראוי מתוקף שירותו הצבאי ועוז לחימתו. הוא נדרש להתעמת מול בירוקרטיה נוקשה, ולעסוק במילוי עשרות שאלות ופרטים. והשנה, סוף סוף, קיבל זימון להגיע לקונסוליה הצרפתית לקבלת התואר. בני משפחתו וחבריו הסבירו,

העריכו אותו. דבריו של החייל שברו אותי מבחינה מוראלית. לא רציתי להיות יותר נהג טנק", אומר מוטוט והעלבון עוד נשמע בקולו, גם אחרי כל כך הרבה שנים.

אחרי שהחלים חזר לצבא והמשיך בתפקידו כטנקיסט. סיפורים וניסים נוספים נקרו בדרכו, ובסיום המלחמה, זמן קצר לאחר הפלת המשטר הנאצי וכניסת הכוחות של בעלות הברית לשטחי גרמניה, השתחרר מהצבא.

על אף ההערכה הרבה לפועלו, נתקל מוטוט שוב ושוב בהתייחסות למוצאו היהודי ולהערות אנטישמיות מצד חבריו לנשק

כי הוא אדם מבוגר, ושאינ באפשרותו להגיע לירושלים הרחוקה מביתו שבצפון. אחרי מאמצים וטלפונים נוספים נתבשרו שהטקס יתקיים בביתו של מוטוט.

מסע תלאות מאלג'יר

בעקבות מלחמת העצמאות שהתחוללה באלג'יר, והניסיון לקבל

לאחר השחרור חזר לצרפת, שם הפך לנהג של אחד המפקדים שהיו לו בצבא, ואחר כך למדריך נהגי טנקים. שנה לאחר מכן נסע חזרה לעיר הולדתו, כדי להיות עם המשפחה לאחר שאביו נפטר. "בגיל 21 סיימתי את שירותי הצבאי, אשר במהלכו היה לי רומן עם שלושה טנקים: אחד נשרף, אחד התקלקל והשלישי תקין". את החרב שלקח